

o sebe nesnižuje všeobecnú vnútrozemskú kúpnu silu peňazi ale len ich trhovú reláciu ku zlatu. Len pri metalistickej⁴⁾ orientácii mohli by sme požadovať, aby sa splnenie stalo tým spôsobom by veriteľ za prijatú sumu peňazí obdržal to isté kvantum zlata, ktoré by bol mohol kúpiť za umluvený obnos v prípade, že by k devalvácii nebolo došlo. Ale metalizmus môže sa dnes označiť za nauku minulosti, ktorá by bola v dnešnej dobe chartálnych sústav, kde kov nie je nijakým podstatným elementom, veľmi zpozdilým anachronizmom. Nakoľko za uvedených troch teórií možno označiť dnes za nesporne panujúcu nauku nominalistickú našim pokladať devalváciu za opatrenie, ktoré pre obecné dlhy peňažné je juridicky irelevantným.

Ale o tejto indiferentnosti obecného peňažného dlhu môže byť reč, len potiaľ kým obligácia, ako sme povedali, žije len sama pre seba a zo seba. Inak podľahne určitým ontologickým a to hospodárskym účinkom devalvovania. K tomu dôjde vždy, keď do obligácie vstúpi činiteľ s hľadiska danej meny exogénny. Na pr. splnišťa ležiace v teritoriu inej menovej sústavy. Preto ak sa dlh devalvovanej meny má splniť v cudzine, zahraničný veriteľ utrpí hospodársku újmu záležajúcu v tom, že prijaté plnenie môže už premeniť len v menšiu sumu peňazí, ktoré sú menou v jeho vlasti. Jesliže totiž splatištom bolo umluvené miesto ležiace v jeho štáte je tiež pravdepodobným, že plnenie chce tam použiť a že tak učiní len po prevedení na tamojšiu menu. Strata na intervalutárnej relácii tedy prípadne na neho. *Devalvácia pôsobila tu ontologicky (nie normatívne) na újmu veriteľa.*

(Pokračování.)

Mezinárodní právní otázky rozhlasové.

(Deset let činnosti právnické komise Mezinárodní Unie rozhlasové.)

Dr. J. Zd. Morávek (Praha).

Jako každý nový zjev vyvolal také rozhlas mnoho problémů, které si žádaly a žádají právního řešení. Rozhlas je jistě jeden ze zjevů, které jsou typicky mezinárodní povahy, takže se musilo takřka hned od počátků přistoupit k řešení mezinárodnímu, ke spolupráci jednotlivých rozhlasových společností. Již v roce 1925 byla založena v Ženevě Mezinárodní Unie rozhlasová, ve které byly vytvořeny komise pro speciální práci v jednotlivých oborech. Komise právnická sešla se po prvé v Ženevě 25. března 1926. Její práce byla vždy velmi rozsáhlá a pestrá. Snahou právníků musilo a musí stále být, nalézt

⁴⁾ Medzi právníkmi metalizmus nemá už privržencov: posledným bol Puchta, Pandektem, I. vyd. § 203, IV. vyd. § 38.

řešení nových věcí buď vhodným zařazením do dosavadního systému právního, vhodnou analogií předpisů již existujících — nebo dávat podnět ke konstruování předpisů nových.

V tomto článku pokusím se podati všeobecný a informativní přehled o všech otázkách, které byly předmětem jednání právnické komise UIR (Union Internationale de Radiodiffusion) za uplynulých deset let; bez ohledu na to, zdali problémy byly již dořešeny (takových jest ovšem dosud mizivá menšina) nebo jsou ještě stále předmětem debat a studia.

Artistes exécutants (práva výkonných umělců).

Na základě zkušeností z let 1925 a 1926 bylo do memoranda vypracovaného pro Kongres římský (revise Bernské Konvence) pojata kategorické ohrazení proti navrhovanému druhému odstavci nového článku 11bis, kterým mělo být stanoveno jakési zvláštní »droit des artistes«, obdobné svou povahou právu autorovu. Výsledek římského Kongresu dal plně za pravdu stanovisku UIR. — V roce 1930 dostala se otázka práv výkonných umělců do Mezinárodního úřadu práce, kde byli pak slyšeni také rozhlasoví experti UIR. Také ve všech následujících letech sledovala UIR stále průběh projednávání této otázky v Mezinárodním úřadu práce. — Rozhlas trvá hlavně na dvou zásadách: nesmí být směšován s prostředky mechanické reprodukce (fixace díla na gramofonových deskách, filmovém pásu a pod.) a odmítá jakoukoliv asimilaci výkonného umělce s autorem. Kromě toho rozhlas plným právem může stále více zdůrazňovati a uplatňovati své poslání jako služby veřejnosti.

Avant - programmes hebdomadaires (mezinárodní výměna předběžných rozhlasových programů).

Zajímavé je, že tato otázka byla v roce 1926 vyvolána situací, která se nám dnes zdá téměř nepřírozenou; tehdy totiž bylo nutno opřít se tomu, že denní listy v jedné zemi žádaly poplatek za otiskování rozhlasových programů! Byla tedy zdůrazněna právní i komerční hodnota předběžných programů, kterými disponují rozhlasové společnosti, při čemž členům UIR se ponechává na vůli, jak chtějí ve své zemi této komerční hodnoty využít či nechtějí-li vůbec. Praxe ukázala brzy nato nutnost organisovat nějakým způsobem mezinárodní výměnu těchto tištěných předběžných týdenních programů; již v roce 1928 byl vypracován návrh »jednotné smlouvy«, který byl později v právnické komisi mnohokrát probírán a revidován, hlavně pro některé zásadní rozpory, vyvolané Německem a Anglií. Konečně v říjnu 1930 nalezeno šťastně jednotné řešení. — V pozdějších letech vracela se právnická komise k této věci ještě několikrát, poněvadž bylo nutno přizpůsobit text jednotné smlouvy a pamatovati na různé nové případy, jako na příklad bylo postupné zahájení krátkovlnného vysílání v některých státech.

V právní situaci jednotlivých členů UIR jsou značné rozdíly, pokud jde o otiskování rozhlasových programů v denních listech a tak dále.

Désarmement moral (nedovolená propaganda rozhlasová).

Byl to právě zástupce československého rozhlasu, který již v letech 1925 a 1926 vznesl v UIR formální stížnosti na útoky vysílané soustavně maďarským rozhlasem. Podobné případy se později opakovaly i v jiných zemích a byly několikrát předmětem jednání v právníkové komisi UIR. Případy ty byly obvykle urovnány po dobrém, neboť byla uznána zásada, že rozhlasové vysílání z jedné země nemá se žádným způsobem dotýkati citů jiného národa a porušovati tak dobrou mezinárodní spolupráci. V květnu 1933 bylo usneseno výslovně: »La diffusion systématique de programmes ou de communications destinées spécialement aux auditeurs d'un autre pays et qui feraient l'objet d'une protestation de la part de ou des organismes de radiodiffusion de ce pays, constitue un acte inadmissible du point de vue des bonnes relations internationales et une utilisation abusive de la radiodiffusion«. — UIR upozornila na tyto případy také Společnost národů a dala tím podnět k mezinárodní úmluvě, jejíž text byl sestavován za účasti rozhlasových odborníků UIR (vynikající podíl v tomto směru měl předseda československého rozhlasu Dr. Šourek, který je předsedou právníkové komise UIR od počátku). Právě letos v druhé polovině září konala se v Ženevě diplomatická konference, při které byla úmluva již podepsána zástupci 18 států. — Pod dojmem stálé spolupráce v UIR byly také mezi některými rozhlasovými společnostmi uzavřeny dvoustranné přátelské dohody, které aplanují různé obtíže (na příklad přátelská rozhlasová úmluva Československa s Rakouskem z roku 1934).

Droit d'auteur (právo původcovské).

Léta 1926 a 1927 byla vyplněna podrobnými přípravami pro Kongres v Římě (revise Bernské Konvence), neboť tehdy po prvé měl být a také skutečně se stal rozhlas předmětem jednání, pokud jde o jeho vztah k právu autorskému. Hned s počátku (v lednu 1927) postavila se právníková komise zásadně na stanovisko, že autorova oprávnění se vztahují i na rozhlas. A pod tímto hlediskem, kterému zůstala vždy věrná, právníková komise doporučila, aby členové UIR se dohodli ve všech zemích s autorskými organizacemi o textu smluv, které by byly podkladem pro radiodifusi chráněných děl; kromě věcí zásadních doporučena také řada klausulí, které se jevily nutné a oprávněné při zvláštní povaze rozhlasu na rozdíl od jiných exploitantů tvůrčí činnosti lidské. Rozhlasové vysílání díla nesmí být směšováno s materialisací díla, kterou vytváří gramofonová deska nebo film; jsou zde vážné ohledy veřejné, vyplývající z výchovného poslání rozhlasu, i konečně rozumné důvody

praktické, pro které se rozhlas domáhal v oboru děl vydaných »domaine public payant«. — Po skončení římského kongresu a po zhodnocení jeho výsledků všímá si právnická komise situace v jednotlivých zemích, jak se postupně vyvíjela a pokud se tam jevil odlesk nového článku 11bis Bernské Konvence (Italie, Dánsko, Nový Zéland, Norsko, Holandsko, Jugoslavie a Československo). — Kromě toho diskutovány postupně četné speciální případy, které přinášela praxe: teritoriální dosah druhého odstavce článku 11bis, autorské poplatky při mezinárodních přenosech a při obchodním využití rozhlasového vysílání osobami třetími, otázka amplionů, požadavky nakladatelů, radiocentrály, teledifuse atd. — V posledních letech pracovalo se opět podrobně na formulaci stanoviska k velmi četným návrhům připravěným pro nastávající revisi Bernské Konvence, která se má konat na Kongresu v Bruselu 1938, a to k článkům 11, 11bis, 11ter, 11quater, 13 a 14; UIR bude zastávat tyto tři vůdčí principy:

1. Le cercle des personnes et les matières auxquelles s'étend la protection prévue par la Convention de Berne ne soit en aucun cas étendu;

2. les broadcasters s'opposent à toute restriction du principe de la licence obligatoire reconnu à l'article 11bis de la Convention et s'efforcent au contraire d'obtenir un renforcement de ce principe;

3. les broadcasters examinent également l'éventualité d'obtenir un renforcement de la position de la radiodiffusion dans le cadre de l'article 13.«

Droit de réponse (právo na odpověď rozhlasem).

Touto otázkou zabývala se právnická komise hlavně v letech 1927 a 1929. Jde o problém diskutovaný veřejně hlavně ve Francii, zda-li totiž osoba dotčená obsahem rozhlasového vysílání má nebo má míti nárok na »opravu« vysílanou opět rozhlasem. Ačkoli je jasné, že rozhlas bude v této věci asimilován tisku, přece musí býti podmínky pro rozhlas stanoveny v mnohém směru odlišně a respektovat jeho zvláštní povahu.

Droit sur l'émission (právo k obsahu vysílání).

Myšlenka jakéhosi práva rozhlasových společností k obsahu vysílaných programů studovala se původně pod názvem »droit d'émission« a teprve později byl zaveden termín »droit sur l'émission«, který lépe vystihuje právní podstatu problému. — Věc byla vyvolána původně na jaře 1926 Haagem, kde totiž městská telefonní správa chtěla svým abonentům za příplatek dodávat po telefonních linkách do bytů programy vysílané rozhlasem holandským, anglickým, francouzským a německým. Právnická komise upozornila hned, že se přičí zásadě equity, aby taková »utilisation commerciale des émissions« se děla bez svolení příslušných rozhlasových společností. Byly také hned

stanoveny zásady, podle kterých si členové UIR přiznávají navzájem právo vysílati rozhlasové emise přenosem, ať již po linkách nebo přímo ze vzduchu (captation par voie aérienne, re-broadcasting) a ještě téhož roku bylo usneseno domáhati se zákonné ochrany proti jakékoliv »utilisation commerciale des émissions par des tiers«, a to jak v zákonodárstvích národních (vzorem by mohl být anglický dekret z 31. července 1925), tak i cestou mezinárodní, v oboru živnostenského vlastnictví resp. nekalé soutěže, tedy v Konvenci pařížské z roku 1883, revidované v Bruselu a Washingtoně. Na poli mezinárodním udržovala UIR kontakt s různými mezinárodními organizacemi, kterým je tato myšlenka vždy blízká a které ji měly samy již vícekrát na pořadu jednání: Mezinárodní Unie pro ochranu živnostenského vlastnictví, Mezinárodní obchodní komora, Mezinárodní kongres pro srovnací právo 1932, Kongres spojených tiskových agentur. Při tom sledovala UIR přirozeně také vývoj předpisů vydaných v některých zemích zásluhou domácích rozhlasových společností: Německo a Dánsko 1930, Československo 1933. — Stejně jako na počátku, bylo to i v pozdějších letech ještě několikrát Holandsko, které svými zvláštními rozhlasovými poměry přimělo zase právníckou komisi k řešení některých speciálních otázek, spadajících do tohoto problému.

Enregistrements (mechanické zápisy na gramofonové desky a pod.).

Spolupráce rozhlasu s výrobcí gramofonových desek vyvíjela se od počátku docela uspokojivě; gramofonová industrie uznávala, že reklama, kterou rozhlas poskytuje gramofonovým deskám jejich vysíláním, má značnou hodnotu. V roce 1931 — v době všeobecné odbytové krise — začínají se však mezi gramofonovými výrobci objevovat hlasy tvrdící, že gramofonové industrii je na škodu dosavadní praxe, totiž půjčování desek rozhlasu k vysílání. Po přechodném klidu v letech 1932 a 1933 přiostrčil se spor nanovo, takže v některých zemích došlo již k soudnímu projednávání (Švýcarsy, Dánsko, Maďarsko a Německo). Kromě toho výrobci gramofonových desek reklamují pro sebe právní ochranu v Konvenci Bernské; naproti tomu UIR je přesvědčena, že tato práva nemohou být absolutně směšována s právem autorským neb od něho odvozována! Jsou to v každém případě práva povahy výlučně živnostenského rázu a toto stanovisko bude také UIR zastávati při příští revisi Bernské Konvence.

Interférences provenant d'appareils électriques (rušení rozhlasu elektrickými přístroji).

UIR účastnila se hned od počátku a účastní se stále všech mezinárodních prací, které se týkají tohoto problému. Je to jedna z otázek, které veřejnost jistě nejvíc zajímají, která však právě se setkává s velikými obtížemi praktickými a bude tedy

ještě dosti dlouho čekati na svoje rozřešení. Již v roce 1929 — na základě přesvědčivé zprávy komise technické a pod dojmem toho, že v některých státech byly již tehdy vydány předpisy na ochranu rozhlasu proti rušení, jakož i že několik procesů v tomto oboru skončilo úspěšně pro rozhlasové posluchače — apelovala právnícká komise na členy UIR, aby se domáhali ve svých zemích zákonné či administrativní ochrany rozhlasového příjmu a aby se snažili také docílití přátelských dohod s výrobci rušících přístrojů za účelem zamezení neb aspoň snížení poruch.

Statut international de la radiodiffusion (mezinárodní rozhlasový statut).

Myšlenka jakéhosi nového všeobecného statutu, který by upravoval všechny různé otázky s rozhlasem související, byla vyvolána začátkem roku 1931 téměř současně těmito mezinárodními organismy: Conférence Parlementaire Internationale du Commerce, Comité Juridique International de la TSF, Commission d'Enquête pour l'Union Européenne. Právnícká komise vypracovala pro Společnost národů ihned memorandum, obsahující důležité právní principy, ze kterých nutno vycházeti při jakémkoli jednání o tomto problému: především klade UIR důraz na to, že nějaké nové samostatné úpravy jsou schopné jen ty rozhlasové otázky, které nejsou dosud včleněny do některé mezinárodní Konvence již existující; musí se brát ohled na zvláštní povahu rozhlasu, na jeho poslání sociální a na úkoly, kterým musí dostáti jakožto služba veřejnosti.

Terminologie.

Stanovením přesných názvů a definic v různých oborech rozhlasových neměla bohužel právnícká komise dosud možnosti vážně a soustavně se zabývat; jednak proto, že je stále mnoho složitých a obtížných problémů, které vyžadují soustavného a rychlého studia, jednak ovšem i proto, že rozhlas sám je stále v prudkém vývoji a je tedy těžko již dnes stanovit názvy, které se zítra ukážou nedokonalými. — V roce 1928 a 1929 uvažovalo se o tom, zdali definice rozhlasové služby v Konvenci washingtonské (čl. 1 a 4) zahrnuje v sobě také fotodifusi a televizi. V roce 1928 bylo výslovně prohlášeno, že »rozhlasem« nejsou případy, kdy se děje vysílání určené zvláštní kategorii posluchačů, majících přímou úmluvu se společností vysílací. V roce 1933 byla stanovena přesná definice teledifuse, neboť dříve byly v tom směru rozpory a nejasnosti. — Článek 11bis Bernské Konvence revidované v Římě užívá po prvé nového termínu »radiodiffusion«, který pak v roce 1929 převzala UIR do svých stanov, na místo dosavadního termínu »radiophonie«. V roce 1933 začalo se však již uvažovat o tom, zdali by se v názvu UIR nemělo slovo »radiodiffusion« nahradit jiným slovem, kterým by bylo vyjádřeno, že činnost UIR se vztahuje na všechny způsoby transmise, ať se děje po drátě či nikoli; tato myšlenka ne-

byla prozatím dořešena, neboť by to souviselo se změnou některých zásad všeobecné politiky UIR.

Různé.

Kromě těchto vyjmenovaných otázek rázu více nebo méně právního, které byly právnícké komisi přidělovány Radou UIR ke studiu, účastnila se právnícká komise také řešení četných jiných otázek organizačních a podobných: stanovy UIR, pohyb a kotisace členů, rozdělení vlnových délek vysílacím stanicím, fotodifuse a televise, mezinárodní přenosy, distribuce dokumentací, spolupráce s různými mezinárodními institucemi, styky s tiskem, vnitřní jednacím řády UIR, právní závaznost různých usnesení UIR atd. — Nemalou zásluhu měla právnícká komise také o sblížení UIR se státními telegrafními správami evropských a mimoevropských zemí. Díky několikaleté úspěšné činnosti UIR v různých oborech byla UIR v roce 1929 jmenována oficiálním expertem evropských telegrafních státních správ a tato funkce byla znovu potvrzena i doplněna v roce 1933.

Reforma zákona o přímých daních.

Dr. Frant. Bečvář (Bratislava).

(Dokončení.)

IV.

Normy trestní:

V původním, ministerstvem financí vypracovaném návrhu nebylo kromě čl. XXII., kterým se doplňoval odst. 3. a 4. Šu 208, žádných navrhovaných změn, pokud jde o předpisy trestního finančního práva. Návrhy na změnu těchto norem objevily se při parlamentním projednávání zákona a již také doplněný vládní návrh se jimi zabývá. Do zákona pak přešly z tohoto vládního návrhu téměř bez změny, vyjímaje dva doplňky, které přičlenil návrh rozpočtového výboru. Jak návrhy, tak i zákon sám v oboru trestního finančního práva přinášejí zajímavé novoty, které jsou vlastně svědectvím, že i v tomto oboru objevují se moderní processuelní zásady, jimiž se podstatně zlepšuje procesní situace strany slabší t. j. poplatníka a podstatně zhoršuje postavení vyšetřujícího orgánu. Je to jmenovitě § 216 a 314 zákona o přímých daních, který doznává tak podstatných změn, že znemožňuje se téměř úspěšné provedení trestního řízení tam, kde obviněný je dostatek chytrý, aby unikl nejen daňové povinnosti, ale i následkům ať již omisivního nebo komisivního deliktu daňového, který spáchal. Zajištění důkazního materialu stává se dnes téměř nemožným. Novela přináší změny, jak v materiálním, tak i ve formálním